

Br. 18

EUROKAZ

ČASOPIS O EVROPSKOJ
INTEGRACIJI CRNE GORE

me4.eu
eu4.me
ja za evropu, evropa za mene

Co-funded by
the European Union

Ministarstvo
evropskih
poslova

EUROKAZ

Časopis o Evropskoj integraciji Crne Gore

Br: 18

IZDAVAČ:

Ministarstvo evropskih poslova

UREĐIVAČKI TIM:

Direkcija za informisanje javnosti o pregovaračkom procesu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji

Ministarstvo evropskih poslova

GRAFIČKI DIZAJN:

Denis Ćupić

KONTAKT:

Direkcija za informisanje javnosti o pregovaračkom procesu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji

Ministarstvo evropskih poslova
Bulevar Ivana Crnojevića 167, Podgorica
E-mail: nada.vojvodic@mep.gov.me
Web: www.mep.gov.me
www.eu.me

SADRŽAJ

AKTUELNO

- 4–5 Potpredsjednik Vlade Ivanović: Da li se gubi identitet i kultura ulaskom u Evropsku uniju?
- 6–8 Ambasador Irske Kevin Kolgan: Crna Gora ulazi u završnu fazu evropskog puta
- 8–10 Plan rasta donosi rezultate: Crna Gora uspješno nastavlja sprovođenje reformi
- 11–13 EK o ugovoru o pristupanju: Ovo je trenutak kada mjesto Crne Gore u EU počinje da dobija konačan oblik
- 13–15 Značajni benefiti za građane i privredu od poglavlja 1 i 2
- 15–17 Danas planiramo, sutra koristimo
- 17–19 Jednaki u procesu – ravnopravni u budućnosti
- 19–21 Natura 2000: Evropski štit za najvrednija prirodna blaga Crne Gore

EU U CRNOJ GORI

- 21–22 28by28: Evropski horizont Crne Gore
- 23–24 Skadarsko jezero u UNESCO mreži rezervata biosfere: Rezultat uspješne prekogranične saradnje Crne Gore i Albanije
- 25–26 Mjesec Evrope: sedam gradova, jedna evropska priča

DA LI SE GUBI IDENTITET I KULTURA ULASKOM U EVROPSKU UNIJU?

Autor: dr Filip Ivanović, potpredsjednik Vlade za vanjske i evropske poslove

Svaki narod nosi sa sobom jedno pitanje koje se javlja pred velikim historijskim odlukama: hoćemo li, otvarajući vrata budućnosti, izgubiti dio onoga što jesmo? To pitanje prati i evropski put Crne Gore.

U raspravama o članstvu u Evropskoj uniji često se ne govori samo o ekonomiji, zakonima ili institucijama, već o nečemu mnogo dubljem – o identitetu, kulturi i historijskom pamćenju jedne države. Gotovo svaka država koja je pristupala Evropskoj uniji suočavala se sa sličnim izazovima, iza kojih se krije prirodan oprez da bi ulazak u širu političku i društvenu zajednicu mogao umanjiti posebnosti koje su se stvarale vjekovima. Međutim, historija pokazuje da identitet rijetko nestaje zbog susreta sa drugima. Mnogo češće slabi onda kada prestane da se razvija, kada se zatvori u sopstvene granice i izgubi sposobnost da govori jezikom vremena u kojem živi.

Upravo zato je značajno ukazati da se identitet Crne Gore nije oblikovao u izolaciji, već se naprotiv razvijao na raskršću puteva, kultura i ideja, kroz stalni susret sa različitim civilizacijama i historijskim okolnostima. Od srednjeg vijeka, preko skoro pola milenijuma borbe za očuvanje slobode i učvršćenje državnosti, pa sve do međunarodnog priznanja Crne Gore na Berlinskom kongresu 1878. godine, razvijao se snažan osjećaj samosvijesti i pripadnosti. Tradicija Crne Gore nije građena samo na političkim institucijama, već i na kulturi, običajima, jeziku, duhovnosti i vrijednostima koje su generacije prenosile jedna drugoj. Upravo ta historijska ukorijenjenost pokazuje da identitet na ovim prostorima nije prolazna kategorija koja se u srži mijenjala aktuelnim političkim procesima, već se nadograđivao kao rezultat dugotrajnog historijskog bitisanja.

Crna Gora ulazi u evropski prostor sa bogatim nasljedom koje je nastajalo kroz vjekove. Na njenom tlu susretali su se Mediteran i Balkan, Istok i Zapad, more i planine. Kroz njene luke prolazile su trgovačke rute koje su povezivale Jadran sa

evropskim centrima, dok su cetinjski državni i diplomate gradili veze sa najvažnijim evropskim prijestonicama. Otvorenost prema Evropi stoga nije novost u crnogorskoj historiji, već njen prirodni kontinuitet.

Kada se govori o odnosu nacionalnog identiteta i evropske integracije, potrebno je podsjetiti se i na način na koji je nastala Evropska unija. Njeni temelji postavljeni su nakon najtežih ratova koje je evropski kontinent doživio, sa ciljem da se sukobi zamijene saradnjom, a podjele zajedničkim institucijama i dijalogom. Evropska unija nije nastala kao projekat stvaranja jednog naroda, jednog jezika ili jedne kulture. Naprotiv, njena suština počiva na uvažavanju različitosti. Zato njen moto „Ujedinjeni u različitosti“ nije samo politička fraza, već priznanje da evropsko jedinstvo postoji upravo zahvaljujući bogatstvu različitih tradicija, jezika i historijskih iskustava. Evropski prostor nije zamišljen kao mjesto na kojem se brišu posebnosti, već kao zajednica u kojoj one mogu biti sačuvane, predstavljene i međusobno obogaćene.

To potvrđuju i iskustva država koje su već prošle put evropske integracije. Malta nije izgubila svoj mediteranski

dr Filip Ivanović, potpredsjednik Vlade

karakter nakon ulaska u Evropsku uniju 2004. godine, već je npr. malteški jezik, jedan od najmanjih službenih jezika Evrope, postao je službeni jezik Evropske unije i dobio dodatnu institucionalnu zaštitu.

Sličan primjer predstavlja Slovenija. Nakon pristupanja Evropskoj uniji 2004. godine nastavila je da neguje i promoviše svoj nacionalni identitet, a kroz evropske programe dodatno su afirmisani slovenačka kulturna baština i tradicija, dok su gradovi poput Ljubljane postali prepoznatljivi centri kulturnih dešavanja i međunarodne saradnje.

Njihovi jezici ostali su službeni, nacionalni simboli nepromijenjeni, a kulturne posebnosti postale su dio šire evropske priče bez gubitka sopstvene autentičnosti. Naprotiv, dobile su novu vidljivost i širu pozornicu na kojoj mogu biti predstavljene stotinama miliona ljudi. Evropski prostor nije zamijenio njihove identitete, već im je omogućio da budu prepoznatiji nego ranije.

Evropska unija kroz programe kulture i zaštite baštine svake godine izdvaja značajna sredstva za očuvanje kulturnog nasljeđa država članica i kandidata. Za Crnu Goru to može značiti dodatnu podršku očuvanju i promociji kulturnih dobara koja predstavljaju temelj njenog historijskog identiteta – od kulturno-historijskog nasljeđa Cetinja kao nekadašnje crnogorske prijestonice, do Kotora kao jednog od najznačajnijih mediteranskih centara kulturne baštine na istočnoj obali Jadrana, pa do brojnih sakralnih kulturnih dobara na sjeveru države. Istovremeno, evropski programi mogu doprinijeti zaštiti arhivske građe, muzejske djelatnosti i nematerijalnog nasljeđa koje svjedoči o viševjekovnom državnom, kulturnom i duhovnom kontinuitetu Crne Gore.

U tom smislu dovoljno je samo podsjetiti na neke odredbe Ugovora o Evropskoj uniji, kao što je član 3 u kom je zapisano da je „cilj Unije da promoviše mir, svoje vrijednosti i dobrobit svojih naroda“, te da „poštuje svoju bogatu kulturnu i jezičku raznolikost i stara se o očuvanju i razvoju evropskog kulturnog nasljeđa“. Slično se u članu 4 kaže da „Unija poštuje jednakost država članica pred Ugovorima, kao i njihove nacionalne identitete, neodvojive od njihovih temeljnih političkih i ustavnih sistema“. Zbog toga možda nije najvažnije pitanje da li ćemo izgubiti identitet. Mnogo je značajnije zapitati se kako ćemo ga predstaviti Evropi.

Takođe, važno je razumjeti da se identitet ne čuva političkim deklaracijama. Njega čuvaju škole, biblioteke, pozorišta, muzeji, umjetnici, naučnici i porodice koje prenose vrijednosti novim generacijama. Nijedna međunarodna

organizacija ne može ugroziti kulturu koja stvara, istražuje i pamti. Najveća prijetnja identitetu nije otvorenost prema svijetu, već ravnodušnost prema sopstvenom nasljedu.

Danas na kulturu i način života mnogo snažnije utiču digitalne platforme, mediji i globalni trendovi nego državne granice. U takvom okruženju izazov očuvanja identiteta podjednako postoji za zemlje unutar i izvan Evropske unije. Upravo zato savremena Evropa sve više ulaže u zaštitu jezika, kulturne baštine i lokalnih tradicija, prepoznajući ih kao vrijednosti koje obogaćuju cijeli kontinent.

Zato integracija u EU ne predstavljaju promjenu identiteta, već promjenu položaja. Umjesto da posmatra procese koji oblikuju budućnost kontinenta sa strane, Crna Gora dobija priliku da u njima učestvuje. Njen glas više ne bi bio glas posmatrača, već glas sagovornika. To nije odricanje od nacionalnih interesa, već mogućnost da se oni zastupaju tamo gdje se donose odluke koje utiču na zajedničku evropsku budućnost.

Evropska integracija ne znači odricanje od posebnosti, već stvaranje dodatnog prostora za njihovu afirmaciju. Za Crnu Goru evropski put ne predstavlja izbor između tradicije i modernosti, niti između prošlosti i budućnosti. To nije raskršće na kojem se mora odreći jednog da bi se dobilo drugo. Naprotiv, riječ je o prilici da se historijsko nasljeđe poveže sa savremenim razvojem, a da se kulturne vrijednosti sačuvaju kroz nove oblike predstavljanja.

Zato odgovor na pitanje da li se ulaskom u Evropsku uniju gubi identitet nije skriven u političkim programima ni međunarodnim ugovorima. On se nalazi u samopouzdanju jednog društva. Narod koji poznaje svoju istoriju, poštuje svoje kulturno nasljeđe i vjeruje u vrijednost svojih posebnosti nema razloga da strahuje od saradnje sa drugima. Takav narod ne gubi sebe u susretu sa svijetom; naprotiv, upravo tada najjasnije pokazuje ko je.

Crna Gora je kroz svoju istoriju uvijek bila najsnažnija onda kada je umjela da spoji otvorenost i samosvijest. Njena najveća dostignuća nastajala su u trenucima kada je bila povezana sa širim evropskim tokovima, a istovremeno ostajala vjerna sebi. Evropska unija zato ne predstavlja odricanje od identiteta, već novu priliku da se on predstavi sa više samopouzdanja, dostojanstva i vidljivosti. Identitet nije sjenka koja nestaje kada se približimo drugima; on je svjetlost koja postaje jasnija tek onda kada je iznesemo pred svijet.

AMBASADOR KEVIN KOLGAN ZA EUROKAZ: CRNA GORA ULAZI U ZAVRŠNU FAZU EVROPSKOG PUTA

Autor: Marko Vešović, RTCG

Ambasador Irske u Crnoj Gori, **Kevin Kolgan**, poručio je da Irska snažno podržava evropski put Crne Gore i smatra da je naša država predvodnik u procesu pristupanja Evropskoj uniji. U intervjuu za magazin Eurokaz, Kolgan je govorio o prioritetima irskog predsjedavanja Savjetom Evropske unije, perspektivi proširenja na Zapadni Balkan, napretku Crne Gore u pristupnim pregovorima, izradi Ugovora o pristupanju, kao i o bilateralnim odnosima dvije države i mogućnostima za njihovo dalje unapređenje.

Proširenje EU na Zapadni Balkan će svakako biti visoko na dnevnom redu tokom predsjedavanja Irske Savjetom Evropske unije. U tom kontekstu, kako ocjenjujete trenutnu poziciju Crne Gore?

Irskoj je čast što po osmi put predsjedava Savjetom Evropske unije. Ovu odgovornost preuzimamo u posebno važnom trenutku za Evropu, dok se suočavamo sa rastućim geopolitičkim tenzijama, ekonomskom neizvjesnošću i promjenjivim bezbjednosnim okruženjem.

Naše predsjedavanje biće usmjereno na tri međusobno povezana prioriteta: konkurentnost, vrijednosti i bezbjednost. Zajedno, ovi stubovi odražavaju našu ambiciju da izgradimo snažniju i otporniju Evropu — onu koja je ekonomski konkurentna, postojana u odbrani demokratije i vladavine prava i sposobna da efikasno odgovori na savremene bezbjednosne izazove. Moto našeg predsjedavanja, *Ní neart go cur le chéile*, što znači „Snaga kroz jedinstvo“, odražava ovaj pristup. On odražava jednostavno, ali trajno uvjerenje da je Evropa najjača kada radimo zajedno, posebno u vrijeme kada jedinstvo nikada nije bilo važnije.

U tom okviru, proširenje ostaje od ključnog značaja za tu viziju. Irska je dugo bila snažan zagovornik proširenja Evropske unije. Imali smo privilegiju da predsjedavamo Savjetom Evropske unije tokom istorijskog proširenja 2004. godine, kada se deset novih država članica pridružilo Uniji. Proces proširenja vidimo kao ključni izraz naših vrijednosti i kao ulaganje u mir, bezbjednost, stabilnost i zajednički prosperitet širom Evrope.

U tom kontekstu, Irska podržava značajan posao koji je Crna Gora do sada ostvarila na svom pristupnom putu. Naporan rad i posvećenost svih aktera širom crnogorskog društva zaista su vam donijeli status predvodnika. Naravno, predstoji još važnog posla, a napredak će zavisiti od održavanja stabilnog tempa reformi i ostvarivanja opipljivih rezultata u ključnim oblastima.

Kako ocjenjujete napredak Crne Gore na njenom evropskom putu i koji bi trebalo da budu ključni prioriteti tokom predsjedavanja Irske?

Crna Gora je ostvarila značajan napredak tokom procesa pristupanja. Crna Gora je jasni predvodnik u procesu pristupanja članstvu u Evropskoj uniji. Napredak koji je do sada postignut odražava snažnu posvećenost evropskom

Foto: Ambasador Irske Kevin Kolgan

putu i pokazuje šta se može postići kroz kontinuiranu političku volju i reforme.

Istovremeno, pristupanje Evropskoj uniji predstavlja kontinuirani reformski proces i važan posao tek predstoji. Dalji napredak zavisice od održavanja tempa reformi i ostvarivanja opipljivih rezultata, posebno u jačanju vladavine prava, nezavisnosti i efikasnosti pravosuđa, javne uprave, kao i u borbi protiv korupcije i organizovanog kriminala.

Tokom predsjedavanja Irske Savjetom Evropske unije, nastavice da podržavamo vjerodostojan, predvidiv i na zaslugama zasnovan proces pristupanja. Vjerujemo da tamo gdje se reforme sprovode, napredak treba da bude prepoznat.

Crna Gora ima važnu priliku da završi svoj proces pristupanja, a predsjedavanje Irske radiće na tome da podrži napredak zemlje ka članstvu u Evropskoj uniji.

Iz perspektive Irske, kako vidite budućnost evropske integracije Zapadnog Balkana, posebno Crne Gore, u svjetlu aktuelnih dešavanja unutar Evropske unije i očekivanja koja EU ima od regiona?

Zapadni Balkan je očigledno izuzetno važan region za Evropsku uniju, a samim tim i za Irsku.

Vjerujemo da je budućnost regiona u Evropskoj uniji. Stabilan i prosperitetan Zapadni Balkan u interesu je svih nas.

Ta posvećenost ogleda se u sve većem angažmanu Irske širom regiona. Otvaranje ambasada u Sarajevu i Beogradu predstavlja značajno produbljivanje angažmana na Balkanu i dugoročnu posvećenost Irske podršci evropskoj perspektivi regiona.

Samit EU – Zapadni Balkan, čiji ste nedavno bili domaćin, jasno je pokazao da je proširenje prioritet Evropske unije. Poruka iz Tivta bila je jasna: proširenje je u središtu evropske agende, a i Evropska unija i zemlje kandidati imaju zajednički interes da ovaj proces bude uspješan.

Izazov sada predstavlja pretvaranje tog političkog zamaha u opipljiv napredak. To zahtijeva kontinuiranu posvećenost obje strane. Zemlje kandidati moraju održati tempo reformi, dok Evropska unija mora obezbijediti da se stvarni napredak prepozna i nagradi. Vjerodostojnost procesa proširenja zavisi od održavanja te ravnoteže.

Tokom predsjedavanja Irske Savjetom Evropske unije, blisko ćemo sarađivati sa svim zemljama kandidatima, istovremeno nastavljajući da se pridržavamo principa da se napredak određuje prema zaslugama. U slučaju Crne Gore, naše predsjedavanje daće prioritet podršci završetku pristupnih pregovora i unapređenju pripreme Ugovora o pristupanju Crne Gore, u skladu sa napretkom ostvarenim u pregovorima.

Crna Gora je ostvarila značajan napredak i sada ulazi u završnu fazu svog pristupnog puta. Ako tokom našeg predsjedavanja bude ostvaren dalji napredak, to će biti važno ne samo za Crnu Goru, već i za cijeli Zapadni Balkan. Trinaest godina nakon posljednjeg pristupanja, to bi pokazalo da članstvo u Evropskoj uniji i dalje predstavlja ostvariv cilj.

Istovremeno, prepoznavamo i značaj očuvanja povjerenja javnosti u proces proširenja. Tokom našeg predsjedavanja, Irska će nastaviti da promoviše bolje razumijevanje koristi od proširenja, kako unutar Evropske unije tako i širom zemalja kandidata, jer uspješan proces proširenja na kraju zavisi od podrške i angažovanja građana sa obje strane.

Da li vjerujete da bi izrada Ugovora o pristupanju Crne Gore mogla biti završena u skorijoj budućnosti?

Irska je pozdravila odluku da se započne izrada Ugovora o pristupanju Crne Gore, što ukazuje na to koliko je daleko Crna Gora stigla. Ovo je prvi put da je Evropska unija započela rad na jednom ugovoru o pristupanju još od pristupanja Hrvatske 2013. godine.

Dostizanje ove faze trebalo bi svima jasno da pokaže koliko smo daleko stigli, kao i povjerenje koje države članice imaju u dosadašnji napredak Crne Gore. U to vrijeme, jasno smo poručili našim kolegama iz država članica da želimo da odgovarajuća Radna grupa zadužena za izradu Ugovora započne rad što je prije moguće.

Kao predsjedavajuća, uloga Irske je da gradi konsenzus među državama članicama, olakšava pregovore tamo gdje su zemlje spremne i obezbijedi da proširenje ostane visoko na evropskoj agendi. Očigledno je da je Crna Gora ostvarila značajan napredak i da sada ulazi u posebno važnu fazu pregovora. Ako Crna Gora nastavi da sprovodi neophodne reforme i održi sadašnji zamah, postoji svaki razlog za optimizam u pogledu narednih faza pristupnog procesa, uključujući napredak ka pripremi Ugovora o pristupanju. Ipak, tempo procesa će i dalje u krajnjoj liniji

biti određen ispunjavanjem dogovorenih kriterijuma za pristupanje i konsenzusom svih država članica.

Kako biste ocijenili bilateralne odnose između Irske i Crne Gore i gdje vidite najveći potencijal za dalje jačanje saradnje?

Godina 2026. obilježila je dvadeset godina bilateralnih odnosa između Irske i Crne Gore. Dvadeset godina kasnije, zadovoljstvo mi je da vidim da bilateralni odnosi nastavljaju da jačaju. Ove godine predsjednik Konoli poželio je dobrodošlicu predsjedniku Milatoviću u Dublin povodom prve državne posjete jednog predsjednika Crne Gore Irskoj. U junu nam je bilo zadovoljstvo da ugostimo ministarku Gorčević na sastanku sa njenim kolegom, ministrom Birnom. Naš Taoiseach prisustvovao je nedavnom Samitu EU – Zapadni Balkan u Tivtu. Tokom svih tih susreta, Irska je ponovo potvrdila svoju snažnu podršku pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji i ohrabrila nastavak reformi koje će zemlju približiti članstvu.

Proširenje našeg prisustva na Zapadnom Balkanu odražava značaj koji pridajemo odnosima sa Crnom Gorom i našu dugoročnu posvećenost daljem jačanju našeg angažmana.

Irska nastoji da doprinese demokratskom, ekonomskom i širem društvenom razvoju Crne Gore pružajući podršku njenom procesu evropskih integracija. Naše sopstveno iskustvo pokazuje transformativne koristi članstva u Evropskoj uniji i spremni smo da podijelimo iskustva koja smo stekli, kao i primjere javnih politika koje su doprinjele razvoju i prosperitetu Irske.

Pored evropske agende, vidim značajne mogućnosti za jačanje ekonomskih veza, promociju turizma, kao i podsticanje inovacija i saradnje u oblasti obrazovanja. Povezujući naše kompanije, institucije i ljude, možemo graditi na čvrstim temeljima koji već postoje i razviti još dinamičnije i obostrano korisno partnerstvo u godinama koje dolaze. Bilo mi je posebno drago da vidim da Irska već investira u Crnu Goru kroz partnerstvo između irske kompanije za bescarinsku trgovinu **Aer Rianta** i **Montenegro Duty Free**.

Optimista sam kada je riječ o budućnosti irsko-crnogorskih odnosa. Dijelimo mnoga iskustva i vrijednosti i vjerujem da postoji ogroman potencijal za produbljivanje našeg partnerstva u godinama koje dolaze.

PLAN RASTA DONOSI REZULTATE: CRNA GORA USPJEŠNO NASTAVLJA SPROVOĐENJE REFORMI

Autor: Marko Dragaš, Ministarstvo evropskih poslova

Reforme nijesu cilj same po sebi. Njihova vrijednost mjeri se trenutkom kada građani osjete da država radi brže, transparentnije i efikasnije, a evropski standardi postanu dio njihove svakodnevice.

Reformska agenda Crne Gore za period 2024–2027 od početka sprovođenja, u četvrtom kvartalu 2024. godine, postala je jedan od najvažnijih instrumenata za ubrzavanje evropskih integracija i modernizaciju države. Zahvaljujući Planu rasta Evropske unije za Zapadni Balkan, reforme više nijesu samo dio pregovaračkog procesa, već su direktno povezane sa finansijskom podrškom Evropske unije namijenjenom unapređenju kvaliteta života građana, jačanju konkurentnosti privrede i efikasnosti javne uprave.

Iako se često govori o zakonima, reformskim koracima i izvještajima, krajnji cilj Reformske agende nije izrada novih propisa, već poboljšanje svakodnevnog života građana. To znači da bi građani trebalo da imaju mogućnost da sve veći broj usluga države koriste elektronski, bez čekanja u redovima i prikupljanja brojnih potvrda. Za privredu to znači jednostavnije pokretanje poslovanja, manje administrativnih prepreka i povoljnije uslove za investicije. Za mlade, reforme donose kvalitetnije obrazovanje, bolje usklađeno sa potrebama tržišta rada i više prilika za zapošljavanje. U oblasti energetike cilj je sigurnije snabdijevanje energijom, veće korišćenje obnovljivih izvora i niži troškovi kroz veću energetska efikasnost. Jačanje vladavine prava i borba protiv korupcije doprinose većoj pravnoj sigurnosti, efikasnijem radu institucija i većem povjerenju građana u državu.

Istovremeno, uspješnim sprovođenjem reformi Crna Gora ostvaruje pravo na značajna bespovratna i povoljna finansijska sredstva Evropske unije. Ta sredstva nijesu namijenjena samo državnim institucijama – ona omogućavaju ulaganja u škole, vrtiće, bolnice, puteve, željeznicu, digitalnu infrastrukturu, zaštitu životne sredine i druge projekte koji direktno unapređuju kvalitet života građana. Drugim riječima, svaka uspješno sprovedena reforma predstavlja korak ka efikasnijoj državi i konkretnim koristima koje građani mogu da osjete u svakodnevnom životu – kroz brže usluge, bolje javne servise, sigurnije institucije, nova radna mjesta i kvalitetniju infrastrukturu. Reformska agenda zato nije samo obaveza na putu ka članstvu u Evropskoj uniji. Ona je plan modernizacije Crne Gore, čiji je krajnji cilj da građani žive u državi koja funkcioniše po evropskim standardima i pruža jednake mogućnosti za razvoj, rad i kvalitetniji život.

Ključnu koordinacionu ulogu u ovom procesu ima Ministarstvo evropskih poslova, koje u skladu sa Uredbom o načinu sprovođenja finansijske podrške Evropske unije kroz Instrument za reforme i rast koordinira planiranje, praćenje i izvještavanje o realizaciji reformskih obaveza, povezuje institucije uključene u njihovo sprovođenje i predstavlja glavnu vezu sa Evropskom komisijom. Stub ovog sistema predstavlja Sekretarijat za Reformsku agendu koje kroz svakodnevnu koordinaciju rada institucija, pripremu izvještaja, organizaciju sastanaka Koordinacionog tijela i Odbora za praćenje, kao i kontinuiranu komunikaciju sa svim učesnicima procesa, obezbjeđuje da se reformski koraci prate na sistematičan i transparentan način. Upravo zahvaljujući ovakvom modelu koordinacije pripremljen je Četvrti polugodišnji izvještaj koji je dostavljane Evropskoj komisiji 15. jula 2026. godine a koji potvrđuje da Crna Gora ostvaruje kontinuiran napredak u sprovođenju preuzetih obaveza.

REFORMSKA AGENDA ZA BOLJI ŽIVOT SVIH NAS

Plan rasta Evropske unije za Zapadni Balkan pomaže Crnoj Gori da sprovodi reforme koje nijesu samo dio evropskog puta, već donose konkretne promjene u svakodnevnom životu građana.

Reforme danas, bolji život sutra!

REZULTATI KOJI DONOSE NOVE MOGUĆNOSTI

41 reformskih korak obuhvata sve četiri oblasti reformi

34 koraka u potpunosti ispunjena (prema samoprocjeni institucija)

~97,3 miliona eura predviđena podrška EU za potpuno ostvarene korake

117+ miliona eura ukupna vrijednost EU podrške za sve reformske korake

Reforme nijesu cilj same po sebi. Njihova vrijednost mjeri se trenutkom kada građani osjete da država radi **brže, transparentnije i efikasnije**, a evropski standardi postanu dio njihove svakodnevice.

KAKO REFORME UTIČU NA VAŠ ŽIVOT?

DIGITALIZACIJA
Manje čekanja na šalterima, više usluga online – brzo, lako i dostupno svima.

POSLOVNO OKRUŽENJE
Lakše otvaranje firmi, manje administrativnih prepreka i više prilika za nove poslove.

OBRAZOVANJE
Modernije škole i programi usklađeni s potrebama tržišta rada – bolje prilike za mlade.

ENERGETIKA
Veća energetska sigurnost, obnovljivi izvori energije i niži troškovi kroz efikasnost.

VLADAVINA PRAVA
Efikasnije institucije, borba protiv korupcije i veća pravna sigurnost za sve građane.

EU PODRŠKA
Više investicija u puteve, škole, bolnice, željeznicu, digitalnu infrastrukturu i zaštitu prirode.

Zajedno gradimo modernu, digitalnu i održivu Crnu Goru – zemlju jednakih mogućnosti za sve generacije.

8

9

Izveštaj obuhvata ukupno 41 reformski korak iz četiri oblasti reformi i koji se odnose na sve periode od početka sprovođenja Reformske agende. Prema samoprocjeni nadležnih institucija, 34 koraka su u potpunosti ispunjena, dok je sedam djelimično realizovano. Posebno ohrabruje činjenica da su po prvi put prijavljeni kao završeni i koraci čiji rokovi dospijevaju tek krajem 2026. i sredinom 2027. godine, što pokazuje da se reformske aktivnosti u pojedinim oblastima realizuju i prije planirane dinamike. U njihovoj realizaciji učestvovalo je trinaest ministarstava i više državnih organa, potvrđujući da uspjeh reformi zavisi od zajedničkog rada cijele državne uprave. Ovo čini usvojeni izveštaj najuspješnijim od dosadašnja četiri, sa 83% realizacije reformskih koraka dospjelih za izveštavanje tokom ovog perioda.

Za potpuno realizovane reformske korake predviđena je finansijska podrška Evropske unije od približno **97,3 miliona eura**, dok bi ukupna vrijednost sredstava odobrena do sada, ukoliko se odobre svi koraci kroz Četvrti polugodišnji izveštaj iznosila **186,6 miliona eura**. Konačnu ocjenu ispunjenosti i odluku o isplati donijeće Evropska komisija nakon završetka procesa evaluacije.

Na osnovu sjajnog rezultata iz ovog, ali i svih prethodnih izveštajnih perioda, očekujemo odluku Evropske komisije da Crnoj Gori do kraja ove godine odobri dodatna sredstva iz Plana rasta, što će biti najbolja potvrda kredibiliteta u planiranju i sprovođenju ključnih reformi koje nas očekuju do kraja 2027. godine.

Međutim, najvažniji rezultat ovog procesa ne mjeri se samo brojem ispunjenih koraka ili iznosom odobrenih sredstava. Njegov stvarni cilj je da građani osjete konkretne promjene kroz brže i dostupnije javne usluge, povoljnije poslovno okruženje, sigurnije digitalne sisteme, kvalitetnije obrazovanje i snažnije institucije koje funkcionišu u skladu sa evropskim standardima. Kao što se uspjehnost izgradnje kuće ne procjenjuje po broju postavljenih cigli, već po tome koliko je ona sigurna i funkcionalna za život, tako se i uspjeh Reformske agende ne mjeri samo brojem ispunjenih reformskih koraka, već promjenama koje građani svakodnevno osjećaju. Upravo zato Plan rasta predstavlja mnogo više od finansijskog instrumenta – on je investicija u evropsku budućnost Crne Gore i u kvalitet života svakog njenog građanina.

EK O UGOVORU O PRISTUPANJU: OVO JE TRENUTAK KADA MJESTO CRNE GORE U EU POČINJE DA DOBIJA KONAČAN OBLIK

Autorka: Jovana Đurišić

Odluka država članica da započnu izradu Ugovora o pristupanju sa Crnom Gorom predstavlja veliki korak na putu ka članstvu u Evropskoj uniji. Ovo je trenutak kada mjesto Crne Gore u Evropskoj uniji počinje da poprima svoj konačni oblik. kazali su iz Evropske komisije povodom nedavne odluke država članica saveza da novoformirana Radna grupa započne sa izradom Ugovora o pristupanju naše zemlje. Iako još uvijek nema jasnih naznaka šta će

Ugovor sadržati, po čemu će se razlikovati od ostalih, signali koje Crna Gora dobija iz Brisela, govore u prilog tome da se radi po zacrtanoj dinamici.

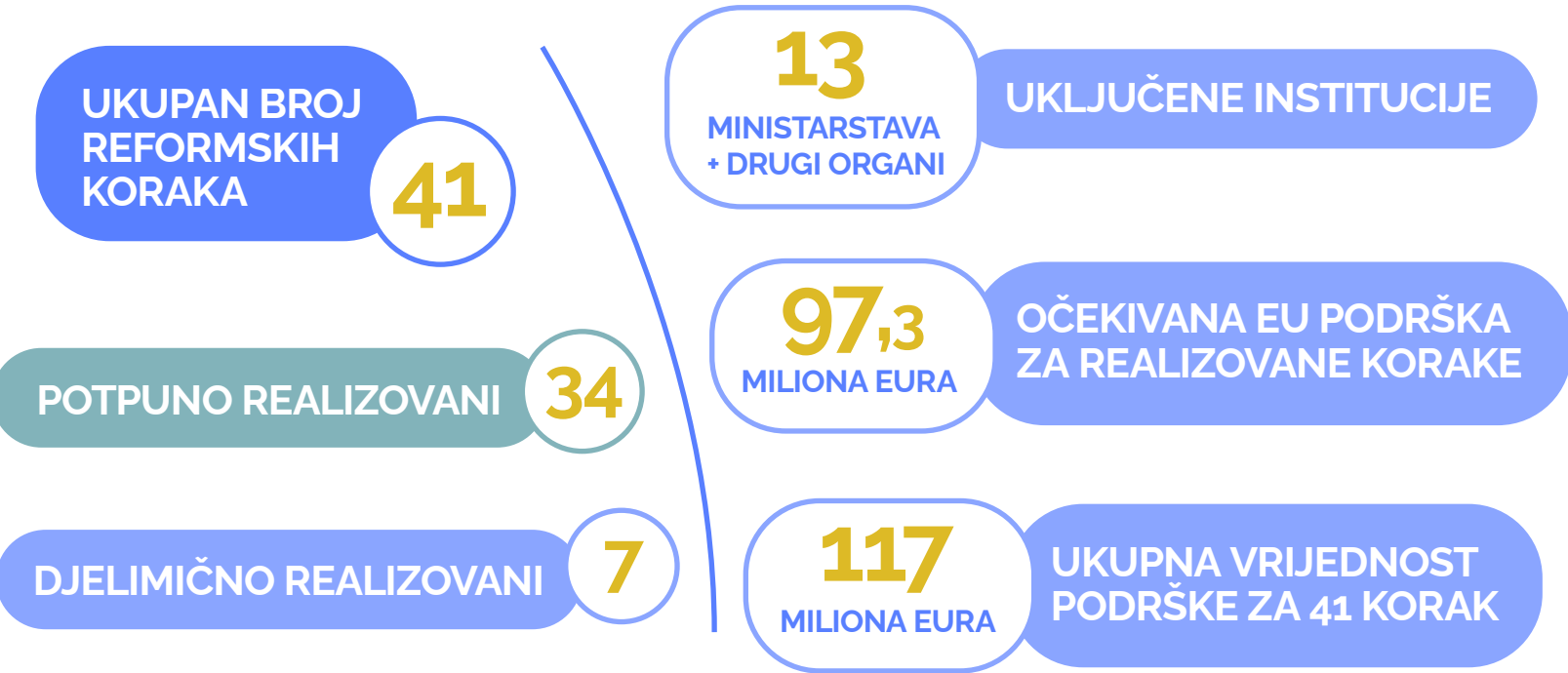
Predsjedništvo Kipra Savjetom Evropske unije 13. maja održalo je prvi sastanak Ad hoc radne grupe za izradu Ugovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji, čime je napravljen važan korak u završnoj fazi pristupnog procesa.

Kako je tada saopštilo kiparsko predsjedništvo, riječ je o značajnoj prekretnici koja potvrđuje da proširenje i dalje ostaje vjerodostojan i strateški prioritet Evropske unije te da proces evropske integracije država zapadnog Balkana nastavlja napredovati.

Osnivanje radne grupe prethodno su, 22. aprila, odobrili ambasadori država članica Evropske unije. Zadatak radne grupe je izrada nacрта Ugovora o pristupanju Crne Gore, koji će biti dovršen nakon završetka pristupnih pregovora i usuglašavanja svih potrebnih pravnih i tehničkih odredbi.

Ovakve ad hoc radne grupe nijesu dio redovne pregovaračke strukture, već se formiraju u završnim fazama procesa pristupanja kako bi pripremile konačni tekst Ugovora o pristupanju. Slična radna grupa formirana je i tokom završnice pregovora sa Hrvatskom 2011. godine, nakon zatvaranja svih pregovaračkih poglavlja, kada je

KLJUČNI POKAZATELJI

Premijer Crne Gore Milo Đukanović i Evropska komesarka za proširenje Marta Kos

Delagacija Crne Gore na Međuvladinoj konferenciji u Briselu

zajedno sa predstavnicima Hrvatske na tehničkom nivou usaglašavala nacrt pristupnog ugovora prije njegovog potpisivanja u decembru iste godine.

Iz Evropske komisije danas potvrđuju da je ovo trenutak kada mjesto Crne Gore u Evropskoj uniji počinje da dobija svoj konačni oblik.

“Odluka država članica da započnu izradu Ugovora o pristupanju sa Crnom Gorom predstavlja veliki korak na putu ka članstvu u Evropskoj uniji. Njome se priznaje napredak koji je Crna Gora ostvarila i podstiče ubrzanje reformi. Naravno, pozdravljamo ovu novu fazu pristupnih pregovora sa Crnom Gorom. Ovo je trenutak u kojem mjesto Crne Gore unutar Evropske unije počinje da dobija svoje jasne konture” kazali su za Eurokaz u sjedištu Evropske unije u Briselu.

Istovremeno, već sada je izvjesno da će ugovor koji bude pripreman za Crnu Goru u pojedinim segmentima biti drugačiji od pristupnih ugovora koje su ranije potpisivale nove države članice. U Briselu se već vodi rasprava o tome da li bi budući talas proširenja trebalo dodatno osigurati novim zaštitnim mehanizmima koji bi Evropskoj uniji omogućili efikasniji odgovor ukoliko država nakon prijema odstupi od preuzetih obaveza.

Prema nedavnom „non-pejper“ koji je potpisalo pet država članica Evropske unije, u buduće ugovore biće inkorporiran novi obrazac budućih pristupnih ugovora koje će na kraju procesa pregovaranja potpisati sadašnji kandidati, kako bi se osiguralo da buduća proširenja ojačaju EU.

U dokumentu se predlaže dodatno jačanje postojećih zaštitnih mehanizama i prelaznih mera, koje su primenjivane u prethodnim krugovima proširenja, kao i uvođenje novih zaštitnih mehanizama, posebno u oblasti vladavine prava. Takođe se predlažu privremena i prelazna ograničenja prava glasa.

Prema navodima Rojtersa, dokument su potpisale Njemačka, Francuska, Holandija, Belgija i Luksemburg.

Dokument, u koji su relevantni mediji imali uvid, ocjenjuje da „prosto kopiranje prethodnih pristupnih ugovora neće biti dovoljno“ za nova proširenja i da treba iskoristiti priliku za uvođenje neophodnih unaprijeđenja.

„To će biti ključno za očuvanje i povećanje političke i javne podrške proširenju, što je zauzvrat od suštinskog značaja imajući u vidu potrebu za ratifikacijom pristupnih ugovora u svim državama članicama“, navodi se u dokumentu.

Predlaže se da Evropska unija nadogradi postojeće sektorske zaštitne mehanizme i prelazne mjere iz prethodnih proširenja.

„Ovi zaštitni mehanizmi (u oblasti pravosuđa i unutrašnjih poslova, unutrašnjeg tržišta ili ekonomske situacije) trebalo bi ponovo da budu uključeni u buduće pristupne ugovore, ali moramo procijeniti da li su i dalje dovoljno široko postavljeni da odgovore na sadašnje izazove“, navodi se u dokumentu.

Prema predlogu, novi zaštitni mehanizmi mogli bi biti potrebni u oblastima kao što su ekonomska bezbednost i otpornost na strano miješanje.

Na naše pitanje da li su već razmotrili koji zaštitni mehanizmi će biti dio ugovora, iz EK kažu da i dalje razmatraju na koji način bi mogli biti uređeni.

“Kada je riječ o zaštitnim mehanizmima, razmatramo na koji način bi oni mogli biti uređeni u budućim ugovorima o pristupanju. Cilj je jednostavan: obezbijediti da obaveze preuzete tokom pregovora, posebno one koje se odnose na „osnove“ (fundamentals), budu poštovane i nakon pristupanja. Riječ je o kredibilitetu, povjerenju i pravilnom funkcionisanju Unije” navode iz Evropske komisije.

I ministarka evropskih poslova Maida Gorčević nedavno je kazala da radna grupa radi po unaprijed utvrđenoj dinamici.

Napisati ugovor nove generacije traži vrijeme i raspravu po svim pitanjima, a sve to ide paralelno sa zatvaranjem poglavlja. Nakon prve sjednice imali su još nekoliko sastanaka, imaju svoj jasan kalendar rasprave i tu je sve potpuno u redu. Ovo su sada još uvijek tehničke stvari i papirologija, a trenutno im je zakazana sjednica na temu poglavlja 13, koje se odnosi na ribarstvo – rekla je Gorčević za Dnevni list Dan.

U međuvremenu, Crna Gora je 14. jula zatvorila još dva pregovaračka poglavlja.

Sa zatvorenim poglavljima 8 - Konkurencija i 29 - Carinska unija, ukupan skor Crne Gore u “evropskoj trci” iznosi 18 zatvorenih poglavlja, od ukupno 33 koja su sva otvorena.

Ambasadori zemalja članica EU dali zeleno svjetlo za zatvaranje dva dodatna poglavlja u pregovorima sa Crnom Gorom, te da je riječ o poglavljima 8 (Konkurencija) i 29 (Carinska unija). Nakon zatvaranja ova dva poglavlja Crna Gora će imati zatvoreno 18 od 33 poglavlja u pregovorima sa EU. Iz irskog predsjedavanja Savjetu EU poručili su da se ovim gradi zamah za proširenje i pokazuje važnost koju Irska pridaje proširenju tokom svog predsjedavanja.

ZNAČAJNI BENEFITI ZA GRAĐANE I PRIVREDU OD POGLAVLJA 1 I 2

Autor: Milan Žugić, Agencija MINA

Crna Gora je na Međuvladinoj konferenciji u junu privremeno zatvorila Poglavlje 2

Poglavlja 1 i 2, koja se odnose na slobodu kretanja robe i radnika, otvaraju za Crnu Goru ogromno evropsko tržište, gdje će domaći proizvodi biti konkurentni, a crnogorski državljani moći da osvare sva prava po osnovu rada bez mogućnosti diskriminacije u odnosu na državljanstvo.

Šef pregovaračke radne grupe za Poglavlje 1 Dragan Vukčević objašnjava da to poglavlje obuhvata sve robe - industrijske i poljoprivredne, a da u jednostavnom tumačenju Sloboda kretanja roba znači pristup zajedničkom tržištu Evropske unije (EU).

“Drugim riječima, što god ovdje proizvedemo, ukoliko ostvarimo uslove iz Poglavlja 1, onda možemo bez dodatnih carina i bilo kakvih drugih prepreka da plasiramo na zajedničko tržište EU”, naveo je Vukčević.

Dragan Vukčević, YouTube/printscreens

On je naglasio da Crnu Goru, koja ima oko 620 hiljada stanovnika, čeka tržište od 500 miliona ljudi.

“Naša je generalno-ekonomska politika da moramo da diversifikujemo našu ekonomiju, da se pridružimo drugim zemljama članicama i da imamo jedan dio ekonomskog rasta i u industrijskoj proizvodnji, tako da je ovo poglavlje ključno u tom dijelu priče”, rekao je Vukčević i naglasio da Poglavlje 1 ne daje na poklon ništa, već daje šansu da se jednim strukturiranim razvojem, na koji se računa kada su u pitanju unutrašnje i direktne strane investicije, razvije taj industrijski dio Crne Gore koji danas jako nedostaje.

Sloboda kretanja robe predstavlja jednu od četiri osnovne slobode kojima se osigurava efikasno funkcionisanje unutrašnjeg tržišta EU. Kao temelj jedinstvenog tržišta EU, princip slobodnog kretanja roba podrazumijeva ukidanje svih trgovinskih barijera između država članica, čime se omogućava slobodan promet robe unutar cijele Unije.

Šefica pregovaračke radne grupe za Poglavlje 2, Ivana Šućur, kaže da je sloboda kretanja radnika jedna od četiri osnovne slobode u okviru EU i da je samim tim značaj tog poglavlja izuzetno bitan i predstavlja u suštini evropsku ideju stvaranja EU, koja se zasnivala na ostvarivanju te četiri slobode.

Sloboda kretanja radnika je jedan od temeljnih principa EU i predstavlja ključnu komponentu četiri slobode unutrašnjeg tržišta Unije, što dodatno naglašava njegovu važnost za povezivanje tržišta rada i jačanje ekonomske integracije. Ovo pravo obuhvata slobodu kretanja i boravka tokom zaposlenja u drugoj članici; prava iz svih grana socijalnog osiguranja, poput penzijskog i zdravstvenog osiguranja, te osiguranja za slučaj nezaposlenosti i prava na porodična primanja.

Šućur je, govoreći o benefitima od tog poglavlja, navela da će građani Crne Gore moći da ostvare ista prava na zaposlenje i na ostvarivanje svih prava po osnovu rada u okviru svake države članice, bez mogućnosti diskriminacije u odnosu na državljanstvo, objašnjavajući da to konkretno znači osvarivanje prava na penzijsko-invalidsko osiguranje, zdravstveno osiguranje i koordinaciju socijalnih davanja.

Ona kaže da je Crna Gora u februaru ispunila sve formalne kriterijume definisane kroz zajedničku pregovaračku poziciju 2017. godine, ali da je, zbog kompleksnosti ovog poglavlja, pregovaračka pozicija dva mjeseca razmatrana u Savjetu EU.

Prema njenim riječima, pored crnogorskih građana koji žive i rade u Crnoj Gori, izuzetne benefite od zatvaranja ovog poglavlja i same implementacije politika će imati crnogorski državljani koji već rade i imaju prebivalište u nekoj drugoj državi članici.

Ivana Šućur, Instagram nalog Ministarstva rada, zapošljavanja i socijalnog dijaloga

Vukčević je, govoreći o benefitima za građane, kompanije i državu kroz Poglavlje 1, rekao da u ovom trenutku imamo 15 proizvoda iz Crne Gore koji se već duže godina izvoze na zajedničko tržište EU i poštuju sve direktive i regulative, a da će donošenjem, odnosno preuzimanjem tih direktiva i regulativa, njima biti mnogo olakšan rad i pristup.

„Takode, stvaramo motive za otvaranje novih proizvođačkih kapaciteta koji bi bili oslonjeni na bitne zahtjeve koje su sada u našem zakonodavstvu harmonizovani, a ujedno bi im proizvod bio prihvatljiv na zajedničkom tržištu EU. To donosi jedan stepen konkurentnosti u odnosu na zemlje koje nijesu članice EU”, tvrdi Vukčević i navodi da je još jedan važan

benefit to što su svi proizvodi koji su ponuđeni na našem tržištu bezbjedni.

Vukčević smatra da treba stvoriti sistem i posvetiti se obukama i kontaktu sa realnim tržištem, građanima i privredom, jer je to nešto što je imperativno u ovom kratkom periodu do ulaska u EU.

Kada je riječ o benefitima kroz Poglavlje 2, Šućur je navela da će građanima biti omogućen pristup svim radnim mjestima koja su slobodna u okviru EU i da spremaju Zavod za zapošljavanje da obavlja ulogu EURES-a - odnosno oni će biti ta kontakt tačka koja će vršiti razmjenu podataka sa drugim državama članicama. Ona je dodala da će u svakom trenutku crnogorski državljani imati na raspolaganju i pregled svih radnih mjesta u Uniji.

Šućur ističe da u ovom trenutku imamo dosta izraženu crnogorsku dijasporu, ali da je pitanje koji procenat naših ljudi koji rade u EU imaju i ostvaruju prava po osnovu rada u procentu koji će biti kada Crna Gora postane članica.

“Mi smo odradili izmjene našeg zakonodavstva koji ima uticaj reciprociteta. Da svaki crnogorski državljani, kada nađe zaposlenje u nekoj drugoj državi članici, ima isti tretman kao što imaju državljani država članica EU. Znači, neće biti diskriminacija po osnovu državljanstva”, navela je Šućur i dodala da će i mobilnost biti izražena, a postojeće i mogućnost unapređenja, razmjena iskustava i slično.

Ona je naglasila da će benefit imati i privreda, jer će strane investicije biti više prisutne u Crnoj Gori, pošto će ambijent biti usaglašen s evropskim standardima.

“Mislim da će Crna Gora biti izuzetno konkurentna i da će upravo evropski stručnjaci birati Crnu Goru da žive tu, ali Crna Gora do tada mora da napravi taj nivo izjednačavanja s evropskim standardima što se tiče i plata i obezbjeđivanja radnih uslova i zaštite prava radnika”, navela je Šućur i ocijenila da država, pogotovo kroz zadnje reforme radnog zakonodavstva, gdje je došlo do veće transparentnosti zarada i unapređenja zaštite prava radnika i balansa između privatnog i poslovnog ambijenta, pravi jedan ambijent u kome je radnik zaštićen.

Ona je ukazala na značaj evropskih fondova, pozivajući građane da ih iskoriste kako bi unaprijedili poslovanje, kapacitete i vještine radnika.

Vukčević je, govoreći o tome kako će se ulazak na tržište od 500 miliona ljudi odraziti na cijene i izbor proizvoda, rekao da Crna Gora još nije razvila sopstvenu proizvodnju, zbog

čega je uvozničko tržište, te da naša ponuda prema Evropi nije dovoljna i da bi je trebalo povećati, a da će, što se tiče ponude za potrošače, uvoz proizvoda ostati isti, kao i cijene proizvoda.

DANAS PLANIRAMO, SJUTRA KORISTIMO

Autorka: Irena Bošković, Ministarstvo evropskih poslova

Kohezionu politika ne počinje članstvom u Evropskoj uniji – ona počinje ozbiljnom pripremom za odgovorno upravljanje razvojem.

Priprema Crne Gore za Kohezionu politiku Evropske unije ne počinje danom pristupanja Evropskoj uniji. Naprotiv, počinje mnogo ranije – kroz strateško planiranje, pripremu Nacionalnog i regionalnog partnerskog plana (NRPP) i izgradnju institucija koje evropska sredstva mogu pretvoriti u konkretne razvojne projekte i mjerljive rezultate za građane.

Proces evropske integracije danas ulazi u novu fazu. Pored usklađivanja zakonodavstva sa pravnom tekovinom Evropske unije, sve veći značaj dobija sposobnost države da planira razvoj, upravlja investicijama i koristi evropske fondove na način na koji to rade države članice.

Upravo zbog toga Poglavlje 22 – Regionalna politika i koordinacija strukturnih instrumenata predstavlja jedno od najzahtjevnijih, a ujedno i najvažnijih pregovaračkih poglavlja. Ono nije samo skup pravila koja treba prenijeti u nacionalno zakonodavstvo, već test institucionalne zrelosti i spremnosti države da upravlja izdašnim sredstvima namijenjenih razvoju.

Iskustvo IPA fondova – najbolja priprema za budućnost

Višegodišnje upravljanje IPA programima omogućilo je uspostavljanje funkcionalnog sistema za programiranje, finansijsko upravljanje, ugovaranje, kontrolu i reviziju evropskih sredstava.

Rezultati potvrđuju da je administracija spremna za sve složenije izazove. U okviru IPA II programa ugovoreno je 97,4% raspoloživih sredstava, dok je isplaćeno više od 92%

ugovorenih sredstava. Istovremeno, razvijeni su sistemi upravljanja i kontrole, zaštite finansijskih interesa Evropske unije i revizije, a više od 300 državnih službenika steklo je dragocjeno iskustvo u upravljanju evropskim fondovima.

Evropski fondovi nijesu pitanje dostupnosti novca, već sposobnosti da se njime upravlja odgovorno i efikasno.

Strateško planiranje – temelj budućeg Kohezione politike

Jedan od najvažnijih koraka u pripremi za članstvo predstavlja izrada Strateškog planskog dokumenta (SPD), koji čini osnovu za budući Nacionalni i regionalni partnerski plan.

Dokument nije nastao iza zatvorenih vrata. Pripreman je kroz širok partnerski proces koji je okupio institucije državne uprave, lokalne samouprave, socijalne i ekonomske partnere, akademsku zajednicu i druge relevantne aktere.

Brojevi najbolje govore o obimu ovog procesa:

- formirano je šest radnih grupa;
- analizirano je 15 oblasti javnih politika;
- uključene su 92 institucije;
- ostvarena su 692 učešća predstavnika različitih institucija i organizacija;
- identifikovano je 105 razvojnih izazova.

Vlada je usvojila Strateški planski dokument 26. juna 2026. godine, a svega nekoliko dana kasnije, 30. juna, dokument je dostavljen Evropskoj komisiji.

SPD je mnogo više od planskog dokumenta. On predstavlja zajedničku razvojnu viziju koja povezuje reformske procese, investicije i dugoročne razvojne prioritete Crne Gore sa ciljevima Evropske unije.

NRPP – nova logika evropskog planiranja

Nakon 2027. godine Evropska unija uvodi novi model programiranja sredstava kroz Nacionalni i regionalni partnerski plan, koji će zamijeniti dosadašnje operative programe.

Za Crnu Goru to znači mnogo više od izrade novog dokumenta. NRPP će postati ključni okvir za korišćenje budućih sredstava Kohezione politike.

Novi pristup Evropske unije snažnije povezuje finansiranje sa reformama, rezultatima i jasno definisanim pokazateljima uspjehnosti. Zato budući plan mora počivati na kvalitetnom strateškom planiranju, jasno utvrđenim razvojnim prioritetima i snažnim administrativnim kapacitetima.

Poseban značaj ima usklađivanje budućeg NRPP-a sa novim instrumentom Global Europe, kako bi reformski prioriteti bili povezani sa procesom pristupanja i socio-ekonomskom konvergencijom sa Evropskom unijom. Takav pristup omogućava kontinuitet programiranja i izbjegava gubitak dragocenog vremena nakon članstva.

Pripreme imaju i vrlo konkretnu finansijsku dimenziju.

Prema procjenama Evropske komisije, ukupni budžetski efekat pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji u periodu 2028–2034. godine mogao bi iznositi oko **3,189 milijardi eura**.

Od toga bi se približno **1,991 milijarda eura** odnosila na sredstva koja će biti programirana kroz Nacionalni i regionalni partnerski plan.

To predstavlja najveću razvojnu priliku u savremenoj istoriji Crne Gore, ali i veliku odgovornost. Uspjeh neće zavisiti samo od visine raspoloživih sredstava, već od kvaliteta projekata, efikasnosti institucija i sposobnosti da se investicije usmjere tamo gdje će imati najveći uticaj na razvoj privrede i kvalitet života građana.

Od pretpristupne podrške do ravnopravnog partnerstva

Napredak ostvaren u okviru Poglavlja 22 potvrđuje da Crna Gora postepeno gradi sistem koji će joj omogućiti da iz faze korišćenja pretpristupne podrške pređe u fazu punopravnog učešća u evropskim razvojnim politikama.

Koheziona politika Evropske unije nije samo finansijski instrument. Ona je mehanizam kojim države članice smanjuju regionalne razlike, razvijaju infrastrukturu, podstiču inovacije i stvaraju bolje uslove za život svojih građana.

Zato priprema za Kohezionu politiku nije administrativna obaveza, već ulaganje u budućnost države. To je proces izgradnje institucija, razvoja strateškog planiranja i stvaranja sistema koji će evropske investicije pretvoriti u održiv razvoj.

Jer članstvo u Evropskoj uniji neće se mjeriti samo datumom pristupanja, već sposobnošću da se evropske prilike pretvore u vidljive rezultate za svakog građanina Crne Gore.

“JEDNAKI U PROCESU – RAVNOPRAVNI U BUDUĆNOSTI”

Autori: Projektni tim Saveza slijepih Crne Gore

Savez slijepih Crne Gore, uz finansijsku podršku Ministarstva evropskih poslova, realizovao je projekat „Jednaki u procesu, ravnopravni u budućnosti“, sa ciljem da osobama s invaliditetom, posebno osobama oštećenog vida, približi proces pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji i njihova prava u okviru evropskih politika inkluzije i ravnopravnosti.

Kroz mrežu od osam lokalnih organizacija i više od 1.000 članova širom Crne Gore, Savez slijepih gotovo osam decenija radi na unapređenju položaja osoba oštećenog vida. Ovim projektom dodatno su ojačani kapaciteti Saveza i njegovih lokalnih organizacija za aktivnije uključivanje osoba s invaliditetom u proces evropskih integracija.

Iako Crna Gora značajno napreduje na evropskom putu, osobe s invaliditetom se i dalje suočavaju sa brojnim preprekama kada je riječ o pristupu informacijama i učešću u društvenim procesima. Informacije o evropskim

Savez slijepih Crne Gore

Foto: Savez slijepih Crne Gore

integracijama često nijesu dostupne u pristupačnim formatima, zbog čega osobe oštećenog vida ostaju nedovoljno informisane o pravima i mogućnostima koje članstvo u Evropskoj uniji donosi.

Projekat je, zato, stavio poseban fokus na dostupnost informacija i aktivno uključivanje osoba s invaliditetom. Tokom realizacije organizovano je pet interaktivnih foruma na kojima su učesnici imali priliku da se upoznaju sa procesom pristupanja EU, pravima osoba s invaliditetom u Evropskoj uniji i mogućnostima koje evropske integracije donose za kvalitetniji i ravnopravniji život.

U okviru projekta izrađena je i informativna brošura u više pristupačnih formata – na uvećanom tisku, Brajevom pismu i u audio formatu – kako bi informacije bile dostupne svim osobama oštećenog vida. Publikacija sadrži najvažnije informacije o evropskim integracijama i pravima osoba s invaliditetom, a distribuirana je učesnicima foruma i kviza i dostupna putem zvaničnih kanala Saveza slijepih Crne Gore. Link na kom se publikacija može preuzeti:

<https://ss-cg.org/?p=5494>

Poseban segment projekta odnosio se na informisanje i podizanje svijesti kroz medijske i promotivne aktivnosti. Kroz novu rubriku „EU i politika invaliditeta“ u Zvučnoj reviji, audio časopisu koji prati više od 400 osoba oštećenog vida u Crnoj Gori, regionu i dijaspori, predstavljene su evropske prakse i iskustva u oblasti prava osoba s invaliditetom. Link

youtube kanala na kom se i online mogu poslušati prilozi: <https://www.youtube.com/@radiofeniks-sscg5888/videos>

Projekat je uključio i izradu video spota, kao i organizaciju interaktivnog nagradnog kviza o Evropskoj uniji, sa ciljem dodatnog informisanja i uključivanja osoba s invaliditetom i šire javnosti.

Link video spota:

<https://www.youtube.com/watch?v=PgukALmegHc>

Interaktivni nagradni kviz o Evropskoj uniji predstavljao je jedan od najzanimljivijih i najkreativnijih segmenata projekta, osmišljen sa ciljem da na pristupačan i zanimljiv način približi proces evropskih integracija osobama s invaliditetom i široj javnosti. Kroz pitanja o Evropskoj uniji, pravima osoba s invaliditetom, evropskim vrijednostima i procesu pristupanja Crne Gore EU, učesnici su imali priliku da prošire svoje znanje, ali i da aktivno učestvuju u važnim društvenim temama.

Pored edukativnog karaktera, kviz je imao i snažnu motivacionu ulogu, jer su najuspješniji učesnici osvojili vrijedne nagrade, što je dodatno podstaklo interesovanje i angažman zajednice. U kvizu je učestvovalo šest ekipa, odnosno 14 osoba različitih interesovanja, nivoa obrazovanja i životnih doba. Prvu nagradu osvojila je ekipa „KAPSIN“, na drugom mjestu je ekipa „Međunarodna katedra“, dok je među nagrađenima i ekipa „Masterovci I“. Među učesnicima kviza su bile i ekipe „Ekonomska škola“, „Master II“ i „Smart money“.

Na ovaj način, projekat je promovisao učenje kroz interakciju i pokazao da informisanje o evropskim integracijama može biti dostupno, inkluzivno i zanimljivo. Kviz je istovremeno doprinio podizanju svijesti o pravima osoba s invaliditetom i osnažio njihovu vidljivost i učešće u procesu evropskih integracija Crne Gore. Sve aktivnosti su aktivno dijeljene i na društvenim mrežama, a nagrade najboljim ekipama dodijeljene su tokom poslednjeg foruma sa OSI što je dodatno doprinijelo stvaranju pozitivne atmosfere, većem interesovanju učesnika i promociji inkluzivnog učešća osoba s invaliditetom u procesu evropskih integracija.

Kroz sve projektne aktivnosti promovisale su se evropske vrijednosti ravnopravnosti, nediskriminacije i pristupačnosti, uz poruku da osobe s invaliditetom moraju biti aktivni učesnici procesa evropskih integracija, a ne samo posmatrači promjena koje utiču na njihov svakodnevni život.

Projekat „Jednaki u procesu, ravnopravni u budućnosti“ zahvaljujući promjeni percepcije, podizanju svijesti i znanja i nakon njegove realizacije doprinosi stvaranju inkluzivnijeg društva, većoj dostupnosti informacija i snažnijem učešću osoba s invaliditetom u evropskom putu Crne Gore.

VLADA USVOJILA PREDLOG EKOLOŠKE MREŽE KOJA OBUHVATA VIŠE OD 44% TERITORIJE DRŽAVE

NATURA 2000: EVROPSKI ŠTIT ZA NAJVREDNIJA PRIRODNA BLAGA CRNE GORE

Autorka: Bojana Milićević, novinarka Radija Crne Gore

Predlog ekološke mreže Natura 2000, koji je usvojila Vlada Crne Gore, predstavlja jednu od ključnih obaveza u pregovorima sa Evropskom unijom u okviru Poglavlja 27. Ako ga potvrdi Evropska komisija, više od 44% teritorije države postaće dio najveće evropske mreže za zaštitu prirode, koja istovremeno štiti biodiverzitet i omogućava održivi razvoj lokalnih zajednica.

Medvjed, kudravi pelikan, morske livade posidonije i stotine drugih biljnih i životinjskih vrsta uskoro bi mogli dobiti svoje mjesto u najvećoj evropskoj mreži za zaštitu prirode. Njihova staništa našla su se u predlogu ekološke mreže Natura 2000, koji je nedavno usvojila Vlada Crne Gore, čime je napravljen jedan od najvažnijih koraka u pregovorima sa Evropskom unijom u okviru Poglavlja 27 – Životna sredina i klimatske promjene. Konačnu riječ o Vladinom predlogu daće Evropska komisija.

Iza naziva, koji građanima često zvuči komplikovano i administrativno, krije se sistem koji istovremeno štiti najvrednija prirodna područja Evrope i omogućava njihov održivi razvoj. Upravo zato stručnjaci poručuju da Natura 2000 nije mreža zabrana, već mreža mogućnosti – za očuvanje biodiverziteta, razvoj lokalnih zajednica i korišćenje evropskih fondova.

Iz Ministarstva ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera saopštili su da je predlogom područja ekološke mreže, odnosno Natura 2000 mreže, obuhvaćeno 58 područja od značaja za Zajednicu i 32 područja posebne zaštite za ptice u kopnenom dijelu. Kada je riječ o moru, predloženo je sedam područja od značaja za Zajednicu. Iz tog resora objasnili su da ta područja obuhvataju 50,9% kopna i 7,06% mora, odnosno 44,15% ukupne teritorije Crne Gore. Neka su već nacionalno zaštićena, poput svih nacionalnih parkova, Parka prirode „Piva“ i Spomenika prirode „Kanjon Cijevna“, ali i onih koja do sada nisu bila pod nacionalnom zaštitom, poput Nikšićkog polja, Čemovskog polja i Rumije.

„Uspostavljanje ekološke mreže, odnosno Natura 2000 mreže, predstavlja ključnu obavezu Crne Gore u procesu pristupanja Evropskoj uniji, definisanu kroz završno mjerilo 5 u okviru Poglavlja 27 – Životna sredina i klimatske promjene“, kazali su u Ministarstvu ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera.

Naglasili su da se Natura 2000 mreža uspostavlja po ulasku u Evropsku uniju, da je ovaj korak od velikog značaja za adekvatnu zaštitu staništa i vrsta koje su prepoznate kao važne na evropskom nivou, te da Crna Gora time dobija još jedan sistem dodatnog očuvanja prirodnih vrijednosti.

Da je uspostavljanje mreže Natura 2000 jedna od najvažnijih obaveza u okviru Poglavlja 27 i ključni pokazatelj spremnosti Crne Gore da primijeni pravnu tekovinu Evropske unije u oblasti zaštite prirode, potvrdili su nam i u Delegaciji Evropske unije u Podgorici.

„To nije samo tehnički zahtjev, već i dokaz kapaciteta države da štiti biodiverzitet u skladu sa evropskim standardima. Natura 2000 je kamen temeljac politike EU u oblasti zaštite prirode i ima ključnu ulogu u očuvanju najvrednijih staništa i vrsta u Evropi. Nakon što je Vlada usvojila Informaciju o predlogu ekološke mreže Natura 2000 u Crnoj Gori, država je ostvarila važnu prekretnicu u procesu pristupanja i ulazi u narednu fazu postupka uspostavljanja mreže Natura 2000“, istakli su iz Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori.

Usvajanje prijedloga područja ekološke mreže Natura 2000 nije samo važan korak na putu ka članstvu u Evropskoj uniji, već odluka koja određuje kako želimo da razvijamo Crnu Goru u decenijama koje dolaze, poruka je i nevladinog

sektora. Centar za zaštitu i proučavanje ptica (CZIP) istakao je da Natura 2000 nije mreža zabrana, već okvir koji omogućava da se priroda sačuva uz razvoj održivog turizma, poljoprivrede i šumarstva.

„Posebno je važna za stanovnike ruralnih područja, kojima otvara nove mogućnosti za razvoj zasnovan na očuvanoj prirodi, održivim praksama i korišćenju evropskih fondova. Upravo zato Natura 2000 predstavlja razvojnu šansu za Crnu Goru – model u kojem priroda nije prepreka razvoju, već njegov najvredniji resurs. Upravo oni treba da budu među prvima koji će dobiti jasne, tačne i pravovremene informacije o tome šta Natura 2000 donosi, koje mogućnosti otvara i na koji način će se sprovoditi“, podvukli su u CZIP-u. I nadležno Ministarstvo potcrtalo je da Natura 2000 područja posebno uključuju aspekt čovjeka.

„Naime, bez nekih aktivnosti čovjeka, poput održavanja poljoprivrednog zemljišta ili bavljenja stočarstvom, prisustvo vrsta i reprezentativnost staništa mogu se promijeniti. Dakle, ako se poljoprivredno zemljište nalazi u Natura 2000 području, to može značiti i isplatu određenih subvencija. Da li će se neka aktivnost moći sprovesti u području Natura 2000 mreže pokazaće ocjena prihvatljivosti, što je postupak koji na kraju utvrđuje koliki je uticaj na stanište ili vrstu koja se štiti na tom lokalitetu. Ukoliko je uticaj neznatan, aktivnost može biti odobrena. Dakle, u pitanju su pojedinačne procjene“, precizirali su iz Ministarstva ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera.

Izvršna direktorica NVO Green Home Azra Vuković ocijenila je da sama činjenica da je predloženo da mreža Natura

2000 pokrije 44 odsto površine Crne Gore govori u prilog tome da se radi o, sa aspekta biodiverziteta, izuzetno vrijednoj zemlji. Iako zadovoljna učinjenim, Vuković je upozorila da treba adekvatno, jasno i precizno definisati način upravljanja zaštićenim staništima.

„Neka staništa su samo na teritoriji lokalnih samouprava, a u nekim lokalnim samoupravama uopšte nemamo upravljače zaštićenih područja niti druga zaštićena područja. Tako da tu postoji cijeli niz otvorenih pitanja koja treba definisati i na kojima treba raditi u periodu koji je pred nama“, navela je Vuković.

U Ministarstvu ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera kazali su nam da rade na pripremi okvira za upravljanje mrežom Natura 2000.

„Rad na ovoj aktivnosti je olakšan saznanjem o prostornom obuhvatu predložene mreže Natura 2000, za koju uzimamo u obzir mogućnost modifikovanja nakon komentara Evropske komisije. U pitanju je složen i veoma važan proces jer od uspostavljanja adekvatnog okvira, odnosno sistema upravljanja, zavisi očuvanje ovih vrijednih područja“, rekli su u tom resoru.

I Evropska unija očekuje kontinuirane napore u jačanju institucija kako bi se obezbijedilo efikasno upravljanje i zaštita tih područja.

„Jednako važno je održavanje inkluzivnog dijaloga sa lokalnim zajednicama, civilnim društvom, korisnicima zemljišta i drugim akterima, budući da će široko razumijevanje i podrška javnosti biti od ključnog značaja za dugoročni uspjeh mreže“, kazali su u Delegaciji EU.

Istakli su da je Evropska unija dugogodišnji partner Crne Gore u podršci pripremama za Natura 2000 kroz IPA projekte usmjerene na mapiranje biodiverziteta, naučna istraživanja, jačanje institucija i usklađivanje sa pravnom tekovinom EU u oblasti životne sredine.

„Kako proces sada prelazi iz faze određivanja u fazu ocjene predložene mreže i njene buduće implementacije, EU ostaje posvećena pružanju podrške Crnoj Gori u okviru Poglavlja 27. Nastavak saradnje biće usmjeren na jačanje institucionalnih kapaciteta, razvoj efikasnih sistema upravljanja i obezbjeđivanje dugoročne zaštite Natura 2000 područja. Buduća podrška će se nastaviti u skladu sa pristupnim prioritetima Crne Gore i dostupnim instrumentima finansiranja EU“, zaključili su u Delegaciji Evropske unije u Podgorici.

28BY28: EVROPSKI HORIZONT CRNE GORE

Autorka: Draženka Laketić, Ministarstvo evropskih poslova

Crna Gora je zemlja izraženih kontrasta, a najbolje je oslikavaju planine koje se strmoglavo spuštaju ka moru i snijegom ovjenčani vrhovi koji se gotovo cijelog ljeta vide sa dugih pješčanih plaža. Pejzaži se smjenjuju na malim razdaljinama, dok putevi kroz kanjone i usjeke, iako nagovještavaju surovost, vode ka mjestima koja su veoma pitoma i blaga.

U tim kontrastima ogleda se i karakter ljudi koji ovdje žive, oblikovan predjelima u kojima su stasavali. Tako možete upoznati staložene Bokelje, ali i gorde sjevernjake kojima su bore na licu gotovo srasle sa obroncima Durmitora. I jedni i drugi su ponosni, otvoreni i uvijek spremni da pomognu.

Foto: Ženski rukometni klub Budućnost

Brendirani avion Air Montenegro

Njegovujemo umjereno hedonistički način života. Kafu ispijamo kao dio prepoznatljivog društvenog rituala, gotovo u svakoj prilici, kao da smo posebno prihvatili poruku „požuri polako“. Ako je iko umio da latinsko festina lente pretoči u svakodnevicu, onda smo to mi koji često žurimo samo da bismo pronašli vrijeme za nešto sporije.

Možda kroz istoriju nismo bili u samom središtu Evrope, ali smo oduvijek pripadali njenom kulturnom i identitetskom prostoru.

Štampanje prve knjige na prostoru Crne Gore svega dvije godine nakon otkrića Amerike, politički kontinuitet, rana uključenost u evropske tokove i institucionalna razvijenost uprkos veličini zemlje svjedoče o tome da otvorenost prema

širem društvenom okviru nije skorašnja ideja, već istorijska činjenica koja se kao nit prožima kroz vjekove.

Naša zemlja, iako mala država na obali Jadranskog mora, oduvijek je težila evropskom okviru, nastojeći da na široj sceni potvrdi svoju autentičnost i snagu. Uvjereni smo da naša bogata tradicija može dodatno obogatiti Evropsku uniju i skladno se uklopiti u njen mozaik različitosti.

Zato ne čudi što je Crna Gora postala centralna tema brojnih razgovora: kao predvodnica procesa evropskih integracija i zemlja u kojoj brojni politički i društveni akteri rade na tome da zavrijedimo novu zvjezdicu na zastavi Evropske unije.

Da postajemo epicentar evropskog optimizma potvrđuju i događaji u ovoj, po svemu posebnoj godini – godini u kojoj predsjedavamo Berlinskim procesom i u kojoj smo ugostili lidere iz cijele Evrope na Samitu EU Zapadni Balkan. Kao domaćin ključnih događaja evropske i regionalne agende, Crna Gora se našla u središtu pažnje usmjerene na brojne dinamične procese koji se u njoj odvijaju.

Možda je upravo taj spoj kontrasta i otvorenosti jedan od razloga zbog kojih Crna Gora privlači pažnju – ne samo kao zemlja koju treba upoznati kroz razgovor, već i kao mjesto koje treba doživjeti kroz njegove prirodne ljepote, kulturne posebnosti i dnevni ritam koji se najbolje osjeća među našim ljudima.

Upravo u tom prostoru između iskustva i vrijednosti, Crna Gora se danas približava evropskom horizontu, sa jasnom ambicijom da, zahvaljujući snažnim institucionalnim transformacijama, zauzme mjesto kojem odavno vrijednosno pripada – kao 28. članica Evropske unije do 2028. godine.

Promocija brendinga 28by28

SKADARSKO JEZERO U UNESCO MREŽI REZERVATA BIOSFERE: REZULTAT USPJEŠNE PREKOGRANIČNE SARADNJE CRNE GORE I ALBANIJE

Autorka: Nada Pejović, Ministarstvo evropskih poslova

Sliv Skadarskog jezera, koji dijele Crna Gora i Albanija, uvršten je u Svjetsku mrežu rezervata biosfere UNESCO-a u okviru Programa Čovjek i biosfera, čime je ostvareno jedno od najznačajnijih međunarodnih priznanja za zaštitu prirode i održivi razvoj u regionu.

Ovaj uspjeh rezultat je projekta „Sliv Skadarskog jezera – prekogranični rezervat biosfere“, finansiranog kroz IPA Program prekogranične saradnje Crna Gora – Albanija. Projekat je realizovan u periodu od februara 2023. do jula 2025. godine, uz ukupnu vrijednost od 453.096 eura, od čega je Evropska unija obezbijedila 385.131 euro bespovratne podrške.

Projekat je sproveo EDEN Centar iz Albanije kao vodeći partner, u saradnji sa organizacijom EnvPro iz Crne Gore, Nacionalnom agencijom za zaštićena područja Albanije i Javnim preduzećem za nacionalne parkove Crne Gore. Njegov osnovni cilj bio je stvaranje uslova za zajedničku nominaciju sliva Skadarskog jezera za UNESCO prekogranični rezervat biosfere, uz unapređenje zaštite biodiverziteta, ekološkog monitoringa i institucionalne saradnje između dvije države.

Tokom realizacije projekta izrađena je stručna dokumentacija neophodna za nominaciju, sprovedena istraživanja javnog mnjenja i organizovane brojne konsultacije sa institucijama, stručnjacima, organizacijama civilnog društva i lokalnim zajednicama. Formirane su tematske radne grupe u obje zemlje,

Ministarka evropskih poslova Maida Gorčević

održane nacionalne i prekogranične radionice, te razvijeni planovi monitoringa, edukacije i komunikacije sa javnošću.

Poseban doprinos projekta ogleda se u jačanju kapaciteta za zaštitu prirode kroz nabavku opreme za monitoring i unapređenje sistema praćenja stanja ekosistema. Kroz inkluzivan proces u kojem je učestvovalo više od 200 predstavnika institucija i zainteresovanih strana, pripremljena su i UNESCO-u dostavljena tri nominaciona dosijea – dva nacionalna i jedan zajednički prekogranični.

Proglašenje sliva Skadarskog jezera UNESCO rezervatom biosfere potvrđuje značaj evropske teritorijalne saradnje i pokazuje kako podrška Evropske unije doprinosi ostvarivanju konkretnih rezultata u oblasti zaštite životne sredine, održivog razvoja i jačanja dobrosusjedskih odnosa. Istovremeno, ovo priznanje dodatno afirmiše evropske vrijednosti saradnje, zajedničkog upravljanja prirodnim resursima i uključivanja lokalnih zajednica u procese razvoja.

Uvrštavanje sliva Skadarskog jezera u UNESCO mrežu predstavlja važan korak ka međunarodnoj afirmaciji jednog od najvrijednijih prirodnih područja jugoistočne Evrope. Istovremeno, ovaj rezultat potvrđuje uspješnost IPA programa prekogranične saradnje kao instrumenta

Skadar Lake Watershed, Duško Miljanić

evropske teritorijalne saradnje i doprinosi ostvarivanju ciljeva evropskih integracija kroz jačanje dobrosusjedskih odnosa, održivi razvoj i zajedničko upravljanje prirodnim resursima.

„Uvrštavanje sliva Skadarskog jezera u UNESCO-ovu Svjetsku mrežu rezervata biosfere izuzetno je značajno međunarodno priznanje za Crnu Goru i Albaniju, ali i snažna potvrda da evropska saradnja mijenja naše zajednice nabolje. Ovaj uspjeh pokazuje da se kroz partnerstvo, odgovorno upravljanje prirodnim resursima i zajedničku viziju mogu ostvariti rezultati koji imaju

trajnu vrijednost. To je nasljeđe koje ostavljamo budućim generacijama i potvrda da zajedničkim djelovanjem možemo ostvariti ciljeve od posebnog značaja za prirodu, naše građane i cijeli region“, kazala je ministarka evropskih poslova Maida Gorčević.

Ministarstvo evropskih poslova, kroz Direkciju za bilateralne prekogranične programe, nastaviće da pruža podršku inicijativama koje povezuju zajednice s obje strane granice i doprinose održivom razvoju, zaštiti životne sredine i jačanju evropskih vrijednosti uz saradnju u regionu.

Skadar Lake Watershed, Duško Miljanić

MJESEC EVROPE: SEDAM GRADOVA, JEDNA EVROPSKA PRIČA

Autorka: Ana Palibrk, Projekat EU4ME

Dan Evrope u Crnoj Gori već godinama prevazilazi okvir jednog datuma i jedne centralne proslave. Tokom maja obilježava se svim opštinama, kroz programe koji okupljaju lokalne zajednice, škole, ustanove kulture i različite stvaraoce. Svaka sredina priču o Evropi ispriča na svoj način, ali sa istom idejom – da se zajedništvo, dijalog i međusobno razumijevanje najbolje grade kroz kulturu, obrazovanje i zajedničko stvaranje.

Proslavom „Crna Gora slavi Dan Evrope“, Ministarstvo evropskih poslova je, uz podršku Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori kroz projekat EU4ME, zajedno sa opštinama, školama i ustanovama kulture organizovalo programe u sedam gradova. Koncept je bio zajednički, ali nijedna proslava nije ličila na drugu. Herceg Novi govorio je jezikom umjetnosti, Andrijevica dječje igre i muzike, Cetinje istorije i kulture, Kotor književnosti, Tuzi

dijaloga, a Gusinje i Plav pripadnosti lokalnoj zajednici. Zajedničko im je bilo to što su glavnu riječ vodili mladi, dajući evropskim vrijednostima vlastiti glas i lokalni izraz.

U Herceg Novom ta priča počela je umjetnošću. Učenici Srednje mješovite škole „Ivan Goran Kovačić“ u programu „Mogu sam, ali ne moram“ pokazali su kako muzika, drama i likovni izraz mogu govoriti o solidarnosti uvjerljivije od velikih riječi. Segment inspirisan mjuziklom Kosa unio je energiju slobode i zajedništva, dok je izložba „Ruke“ tišim jezikom govorila o prijateljstvu, podršci i ljudskoj bliskosti. Sve zajedno djelovalo je kao podsjetnik da umjetnost najviše znači onda kada postane prostor u kojem se ljudi prepoznaju.

Iz Herceg Novog evropska priča nastavila se na sjeveru, u Andrijevici, gdje je dobila vedrinu dječjeg pogleda na svijet. Program „Evropa u mom dvorištu“ pokazao je da evropske vrijednosti ne počinju u institucijama, već u zajednici. Kroz muziku, recitacije, glumu i ples učenici osnovnih škola govorili su o prijateljstvu, slobodi i razumijevanju bez potrebe da te pojmove objašnjavaju. Posebnu simboliku nosilo je izvođenje pjesme „Volim te“ na više evropskih jezika – jednostavna poruka koja je pokazala da različiti jezici mogu prenijeti isto osjećanje, dok je odlomak iz Gorskog vijenca prirodno povezao evropski okvir sa domaćim kulturnim nasljeđem.

Dan Evrope, Cetinje

Dan Evrope u Andrijevi

Na Cetinju je obilježavanje dobilo nešto svečaniji ton, što nije iznenađenje za grad u kojem evropska diplomatija ima posebno mjesto u historiji Crne Gore. Program su oblikovali učenici gimnazije, srednjih umjetničkih škola i Muzičke škole „Savo Popović“, spajajući muziku, recitacije i scenski izraz u priču o slobodi, jednakosti, solidarnosti i toleranciji. Izvođenje „Ode radosti“, u kojem su mladi simbolično predstavili države članice Evropske unije i evropski put Crne Gore, bilo je prirodan vrhunac večeri – ne kao formalni čin, već kao zajednički nastup generacije koja evropski prostor doživljava kao svoj.

Ako je Cetinje govorilo kroz istoriju i simboliku, Kotor je evropske vrijednosti pronašao u književnosti. Gimnazijalci su kroz predstavu „Čitanje Malog princa – sada i ovdje“ pokazali koliko jedno djelo napisano prije više od osam decenija i dalje govori savremenim generacijama. Njihovo čitanje nije bilo samo pozorišna interpretacija, već razgovor o odgovornosti, prijateljstvu i empatiji – vrijednostima koje ostaju jednako važne bez obzira na vrijeme ili granice.

U Tuzima je zajednički koncept dobio sasvim drugačiju formu. Program „Mostovi, a ne zidovi“ stavio je u prvi plan međusobno razumijevanje i bogatstvo različitosti. Mladi su kroz umjetničke nastupe i razgovore pokazali da zajednica ne nastaje uprkos razlikama, već upravo zahvaljujući njima. Umjesto velikih poruka, ostala je

jednostavna slika ljudi koji razgovaraju, sarađuju i grade povjerenje.

Evropska priča završena je u Gusinju i Plavu, simbolično pod nazivom „Od Gusinja i Plava do Brisela – naša evropska priča“. Upravo je taj naziv možda najbolje sažeo cijeli koncept obilježavanja. Umjesto da se evropske integracije posmatraju kao nešto udaljeno, program je pokazao da one počinju u lokalnoj zajednici – kroz obrazovanje, kulturu i prilike koje mladima omogućavaju da ostanu povezani sa svojim krajem, a istovremeno budu dio šire evropske zajednice.

Posmatrani zajedno, ovi programi nijesu bili niz odvojenih proslava, već jedno zajedničko obilježavanje ispričano različitim lokalnim jezicima. Iza svakog nastupa, predstave, izložbe ili pjesme stajala je saradnja Ministarstva evropskih poslova, projekata EU4ME, lokalnih samouprava, škola i ustanova kulture, ali prije svega učenika i njihovih nastavnika, koji su zajednički osmislili način da evropske vrijednosti prevedu u vlastito iskustvo.

Možda je upravo to najveća vrijednost ovogodišnjeg Mjeseca Evrope. Nije pokušavao da definiše šta Evropa jeste, već je pokazao kako je mladi vide i doživljavaju kroz muziku, pozorište, književnost i umjetnost. A tada evropske vrijednosti prestaju da budu tema i postaju dio svakodnevnog života – onako kako i treba da budu.

FOTOKOLAZ

Dan Evrope u Kotoru

Dan Evrope u Tuzima

© Bojana Čupić Vlada Crne Gore

Dan Evrope, Podgorica

© Đorđe Cmiljanić Vlada Crne Gore

Forum Pitaj ministra

© Đorđe Cmiljanić Vlada Crne Gore

Dodjela nagrada novinarima

© Saša Matić Vlada Crne Gore

Medjuvladina konferencija, Brisel, 14. jul 2026.

Ministarka Gorcevic i komesarka Kos sa studentima

Panel Borba protiv femicida

Panel o poglavlju 2

Plav i Gusinje Dan Evrope

Proslava Dana Evrope, Herceg Novi

EUROKAZ